

УДК 316.614

Куценко К. – ст. гр. БП-31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ПСИХОЛОГІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Науковий керівник: професор Я. В. Стоцький

Kutsenko K.

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

PSYCHOLOGY OF ECONOMIC SOCIALIZATION OF THE INDIVIDUAL

Supervisor: Professor Y. V. Stotsky

Ключові слова: економічна соціалізація, психологія, економічна поведінка, фінансова компетентність, підприємливість, економічні цінності.

Keywords: economic socialization, psicología, economic behavior, financial competence, entrepreneurship, economic values.

Економічна соціалізація особистості є складним психологічним процесом, у межах якого людина засвоює прийняті в суспільстві норми, цінності та моделі поведінки у сфері економіки. Цей процес включає формування ставлення до грошей, праці, заощаджень і підприємництва. Він охоплює не тільки передачу економічних знань, але й розвиток практичних навичок управління ресурсами, прийняття фінансових рішень, аналізу ризиків і оцінки можливостей. Економічна соціалізація є тривалим процесом, що розпочинається в дитинстві і триває протягом усього життя.

Перші кроки в економічній соціалізації відбуваються вже в дитячому віці. Через ігри та спостереження за поведінкою у дорослих у дитини формується уявлення про цінність грошей, механізми обміну та значення праці. Сім'я відіграє ключову роль на цьому етапі, адже саме в сімейному колі закладаються основи економічної поведінки: як витратити кошти, заощаджувати та брати на себе відповідальність за ресурси.

У ранньому дитинстві ця соціалізація проявляється в освоєнні базових економічних навичок: здатності рахувати гроші, розрізняти купюри й монети, планувати прості покупки. Також важливе значення мають кишенькові гроші та рольові ігри на зразок «магазину» чи «банку», які допомагають зрозуміти основи ощадливості. У підлітковий період процес ускладнюється: підлітки опановують поводження з власними доходами від тимчасових підробітків чи подарунків, вчать балансувати між витратами й накопиченням коштів, демонструють перші підприємницькі ініціативи під час шкільних або позашкільних проєктів. У цей час формується ставлення до фінансової незалежності й відповідальності за власні рішення.

Перехід до молодого віку (19–30 років) означає новий етап економічної соціалізації, який передбачає прийняття стратегічних фінансових рішень, таких як вибір напрямку освіти, побудова кар'єри, складання бюджету, інвестування та участь у ринкових відносинах. У цей період набуває розвитку підприємливість — здатність проявляти ініціативу, аналізувати ризики та використовувати економічні можливості. Це включає такі важливі вміння, як управління ресурсами, фінансове планування й

самостійне прийняття рішень у бізнесовій діяльності. Молодий вік стає вирішальним етапом у формуванні економічної компетентності та соціальної зрілості.

У дорослому віці економічні навички стабілізуються: людина бере на себе відповідальність за сімейний бюджет, накопичення, професію чи підприємництво. Проте на формування індивідуальних економічних траєкторій впливають також суспільні й культурні фактори, освітній рівень, соціальне оточення та особистісні особливості.

На етапі пенсійного віку акцент зміщується на забезпечення фінансової стабільності та безпеки, а також на передачу знань і досвіду молодшому поколінню. Основною метою стає збереження економічної грамотності для підтримки інтеграції в суспільство та сприяння міжпоколінному обміну знаннями.

Таким чином, економічна психологія соціалізації є важливою складовою формування фінансової компетентності, підприємливості й здатності до бізнес-діяльності на різних етапах життя особистості. Вона сприяє розвитку самостійності, відповідальності та критичного мислення, необхідних для активної участі в економічних та соціальних процесах.

Джерела та література:

1. Москаленко В. В. Економічна соціалізація особистості. URL: <https://surl.li/qjojxk> (дата звернення: 03.03.2026).